

M
Amluol. n:o 746/30.7.2002

HELSINKI PITÄJÄNMÄKI LEIKKIKENTTÄ

Kivikautisen asuinpaikan
kaivaus

Jan Fast 2001

HRe 29.7.2002

SISÄLLYSLUETTELO

1.	JOHDANTO.....	1
2.	HELSINKI PITJÄNMÄKI LEIKKIKENTTÄ - Kivikautisen asuinpaikan kaivaus.....	2
3.	KAIVAUSPAIKAN SIJAINTI JA TOPOGRAFIA.....	3
4.	TUTKIMUSHISTORIA.....	3
5.	TUTKIMUSMENETELMÄT.....	4
6.	LÖYDÖT.....	4
	6.1. Kiinteät rakenteet.....	4
	6.2. Esinelöydöt.....	5
7.	YHTEENVETO.....	5
8.	NEGATIIVILUETTELO.....	6
	OTE PERUSKARTASTA.....	8
	MUUT KARTAT.....	9
	KUVATAULUT.....	

1. JOHDANTO

Helsingin Pitäjänmäen Leikkikentän kivikautisella asuinpaikalla suoritettiin arkeologinen kaivaus 2-13.7.2001. Kaivaus suoritettiin tänäkin vuonna arkeologian kenttätökurssin muodossa ja siihen osallistui yhteensä kolmisenkymmentä arkeologian harrastajaa pääosin pääkaupunkiseudulta. Itse kaivausta edelsi Helsingin ruotsinkielisessä työväenopistoissa pidetty valmisteleva luento.

Vuoden 2001 kaivauksen kustansi ja järjesti Helsingfors arbetarinstitut. Kaivauksen vastuullisena johtajana toimi allekirjoittanut ja piirtäjänä Fil. yo Heini Ynnilä.

Kaivauksen löydöt olivat edellisvuosien tavoin monipuoliset ja paikoin melko runsaat, vaikkakaan eivät levintänsä puolesta ja määrällisesti täysin vastanneetkaan odotuksia. Televisio, lehdistö ja radio huomioivat kaivauksen useampaankin otteeseen.

Kaivausten onnistumisesta haluan jälleen kerran kiittää kaikkia osallistuneita ja erityisesti arkeologian harrastajat ANGO ry:tä.

Helsingissä 3.5.2002

Jan Fast

**2. HELSINKI PITÄJÄNMÄKI LEIKKIKENTTÄ
-Kivikautisen asuinpaikan kaivaus**

Muinaisjäännös:	Kivikautinen asuinpaikka (Ka II:1-III:1)
Luokka:	I
Kartta:	2043 08 MYYRMÄKI(Hki 2001)
Kaupunki:	Helsinki
Kylä:	Tali
Tilan rek no. ja maanomistaja:	Pitäjänmäki rek no. 2:35 om. Helsingin kaupunki.
Koord:	X= 6680 07 Y= 2548 08 Z= n. 22-25 m.
Aikaisemmat tutkimukset:	1960 - Inv. Veikko Lehtosalo 1962 - Koekaiv. Marketta Waris 1997 - Tark. Jan Fast (ei kert.) 1999 - Koekaiv. Jan Fast 2000 - Kaiv. Jan Fast
Aikaisemmat löydöt:	Tavanomaisia kampakeraamisia asp. löytöjä. Ks. ed. mainitut inventointi ja kaivauskertomukset. Vuoden 1997 tark. löydöt liitetty 1999-kaivauksen irtolöytöihin (KM 31 634:1 - 457), KM 32 552 (kaiv 2000).
2001 kaivauksen löydöt:	KM 33 115

Luettelo negatiiveista on kertomuksen lopussa s. 6.

Sivut ovat kuvatauluja ja sisältävät kuvat negatiiveista nr:ot. 123 293- 123 302

3. KAIVAUSPAIKAN SIJAINTI JA TOPOGRAFIA

Helsingin Pitäjänmäen Leikkikentän kivikautinen asuinpaikka sijaitsee 600 metriä Kehä I Konalan liittymästä eteläkaakkoon ja 500 m. Mätäojan itäpuolella Kinnarinkujan pohjoispäässä sijaitsevan leikkipuiston itälaidalla.

Paikka on vanhaa hiekanottoaluetta mutta nykyisellään puistomainen ”keidas” joka kasvaa harvahkoa mäntymetsää. Siellä täällä on kallionpaljastumia joista osa on hiekanoton paljastamia ja osa luontaisia. Paikka on lähiympäristön virkistyskäytössä ja sen läpi kulkee ulkoilupolku. Leikkikentän lapset käyttävät asuinpaikka-aluetta leikeissään ja nuoriso viikonloppuiltojen kokoontumispaikkana. Aluskasvillisuus puuttuu paikoin lähes kokonaan ja vanhan hiekkakuopan reunaa sortuu leikkikentän suuntaan. Mäellä asuinpaikka-alueen pohjoispuolella on muutamia ensimmäisen maailmansodan aikaisia taisteluhautoja ja varustuksia

Asuinpaikan käyttövaiheen aikana n. 5000 vuotta sitten nykyinen mäki on ollut n. 100 x 150 m. kokoinen ja noin 5 m. korkuinen pieni ja matala saari tai niemi. Asuinpaikka on sijainnut kahden korkeimman kallionpaljastuman välisessä lounaanpuoleisessa hiekkapohjaisessa notkelmassa. Ympäristössä sijainneet muut saaret ovat antaneet tuulensuojaa meren tuulia vastaan.

4. TUTKIMUSHISTORIA

Helsingin Pitäjänmäen Leikkikentän kivikautinen asuinpaikka löytyi vuonna 1960 jolloin Veikko Lehtosalo inventoi silloisen Helsingin pitäjän aluetta. Myöhemmin asuinpaikkaa tutki vuonna 1962 Marketta Waris. Paikan tutkimushistoriaa voi siis luonnehtia varsin vaatimattomaksi. Kun kaiken lisäksi vuoden 1962 koekaivauksen löydöt jäivät suhteellisen vähäisiksi (vaikkakin osin johtuen kaivausajan lyhyydestä ja jossain määrin myös käytetyistä kaivausmenetelmistä) ei asuinpaikan löytymisen jälkeistä hiljaisuutta ole syytä liiemmin ihmetellä.

Kun vuonna 1997 etsin uutta mielenkiintoista kampakeraamista tutkimuskohdetta pääkaupunkiseudulla, kiinnittyi huomioni myös Pitäjänmäen leikkikentän asuinpaikkaan. Vuonna 1997 en kuitenkaan onnistunut löytämään Marketta Wariksen kaivauskertomusta joten kaivauspaikkojen tarkistamisen suoritin Veikko Lehtosalon inventointikertomuksen tietojen sekä paikallisen oppaan avulla. Ennen tarkastusta museovirastossa käydyissä keskusteluissa otaksuttiin Wariksen tutkineen suurimman osan asuinpaikan säilyneistä osista ja että asuinpaikka tämän jälkeen olisi tuhoutunut rakentamisen ja muun maankäytön seurauksena.

Tarkastuskäynti osoitti ettei näin ollut käynyt. Kivikautisia asuinpaikkalöytöjä löytyi laajahkolta alueelta vuoden 1962 kaivausalueiden lähistöltä ja muualta vanhan hiekkakuopan rinteistä. Asuinpaikan uusi koekaivaus saatiin muiden työkiireiden takia järjestymään vasta kesäksi 1999. M. Wariksen kaivauskertomus löytyi saman vuoden keväällä. Vuoden 1999 koekaivauksissa asuinpaikalta paljastui liesiä ja koska muutkin esinelöydöt olivat mielenkiintoisemmasta päästä päätettiin kenttätutkimuksia jatkaa myös vuonna 2000. Vuoden 2001 kaivaus oli toistaiseksi viimeinen paikalla järjestetty harrastaja-arkeologinen kaivaus.

5. TUTKIMUSMENETELMÄT

Ennen kaivauksen alkua paalutettiin n. pohjois-etelä suuntainen **kaivausalue I** vuoden 1999 koeojan suuntaisesti, sen itäpuolelle, korkeuskäyriä vastaan (koord. X=114-122/Y=516-521). Alue valittiin alueen aikaisempien erikoisen mielenkiintoisten löytöjen vuoksi (v. 1999 Kookas siimanpaino, v. 2000 liuskerenkaan teelmä, hyvin säilynyttä keramikkaa jne.). Kaivauksen edetessä paalutettiin kaivausalueen I pohjoispuolelle samaan koordinaatistoon **kaivausalue II** viime vuonna löytyneen kivikirveen ja runsaan keramiikkaesiintymän kohdalle (X=122-127/Y=531-535. Kaivauksen kiintopisteenä käytettiin edellisvuosien ja vuoden 1962 kaivauksen kiintopisteenä toiminutta suurta maakiveä (kork 23,58 m.p.y.). Yhteensä tutkittiin noin 47-48 neliometriä.

Kaivausalueen vähäinen pintamaa poistettiin lapioilla. Kaivaminen suoritettiin lastoilla, pääosin kymmenen senttimetrin kerroksina. Kaikki kaivettu maa-aines seulottiin 4 mm:n seulan läpi. Kaikki löydöt on kuitenkin liitetty löytöluetteloon. Helsingin kaupungin puisto-osasto täytti kaivausalueet veloituksetta kaivausten päätyttyä.

Kaivaus dokumentoitiin sekä valokuvaamalla (vaim mv-valokuvia) että karttoja piirtämällä. Yleiskartta laadittiin Helsingin kaupungin suunnittelukartan pohjalta mittakaavaan 1:1000, tasokartat mittakaavaan 1:50.

6. LÖYDÖT

Kaivauksen löydöt olivat edellisvuosien kaltaisia, sisältäen pääosin saviastianpaloja, kivesineitä ja -iskoksia. Löytökerros oli varsin heikosti värjäytynyt paitsi kaivausalue II:n kohdalla).

Löytöjen fragmentoitumisaste oli huomattavasti suurempi kaivausalueella I kuin ylempänä rinteessä kaivausalue II:n kohdalla. Kaivausalue II:n olivat myös laadullisesti paremmat (varsinkin saviastianpalojen osalta,) kuin kaivausalueella I. Tulevissa tutkimuksissa lienee jatkossakin. syytä keskittyä tähän mäen lakiosan kivikon tutkimiseen.

6.1. Kiinteät rakenteet

Kaivauksissa ei löydetty ehjiä kiinteitä rakenteita. Kaivausalue II:n eteläprofiilissa näkyi kuitenkin vahvako nokimaaläikkä (todennäköinen kuoppaliesi) aivan kaivauksen viimeisessä kerroksessa.

6.2. Esinelöydöt

Lukumääräisesti eniten kaivauksissa löytyi saviastianpaloja. Saviastianpalat edustavat kampakeramian tyylilajeja Ka II:1, II:2. Aikaisemmin löydettyä Uskelan keramikkaa ei tänä vuonna löytynyt. Kampakeraamian eri tyylilajit eivät näyttäneet noudattavan minkäänlaista selvää vertikaalistratigrafista jakaumaa, vaan eri tyylilajeja esiintyi sekaisin kulttuurikerroksessa.

Kiviesineet tukevat keramiikan perusteella tehtyä asuinpaikan ajoitusta. Piin osuus on melko suuri löytöaineistossa. Suurin osa iskosaineistosta lienee syntynyt esineitä korjattaessa ja uudelleen terittäessä. Mitään uusia löytöryhmiä ei esineistössä tämän kesän kaivauksissa löytynyt eivätkä löytömääräkään olleet keskimäärin aikaisempia suurempia.

7. YHTEENVETO

Helsingin Pitäjänmäen leikkikentän tyypilliseen- ja myöhäiskampakeraamiseen aikaan ajoittuvalla asuinpaikalla suoritettiin kahden viikon mittainen arkeologinen kaivaus ajalla 2 - 13.7.2001. Kaivauksin tutkitun alueen kokonaispinta-ala oli n.46 neliometriä. Kaivauksen järjesti Helsingfors arbetarinstitut. Kaivaukseen osallistui kolmisenkymmentä arkeologian harrastajaa.

Vuoden 2001 kaivauksen esinelöydöt ovat jälleen varsin tyypilliset kampakeraamiselle merenranta-asuinpaikalle. Vaikkakin hiekanotto on tuhonnut osan asuinpaikasta jo ennen vuotta 1960 on merkittäviä osia ilmeisesti vanhemman asutusvaiheen keskusosasta (lähellä mäen lakea) säilynyt koskemattomana. Alueen kokonaisluonteen ja säilyneisyyden selvittämiseksi on paikalla edelleen suoritettava jatkotutkimuksia.

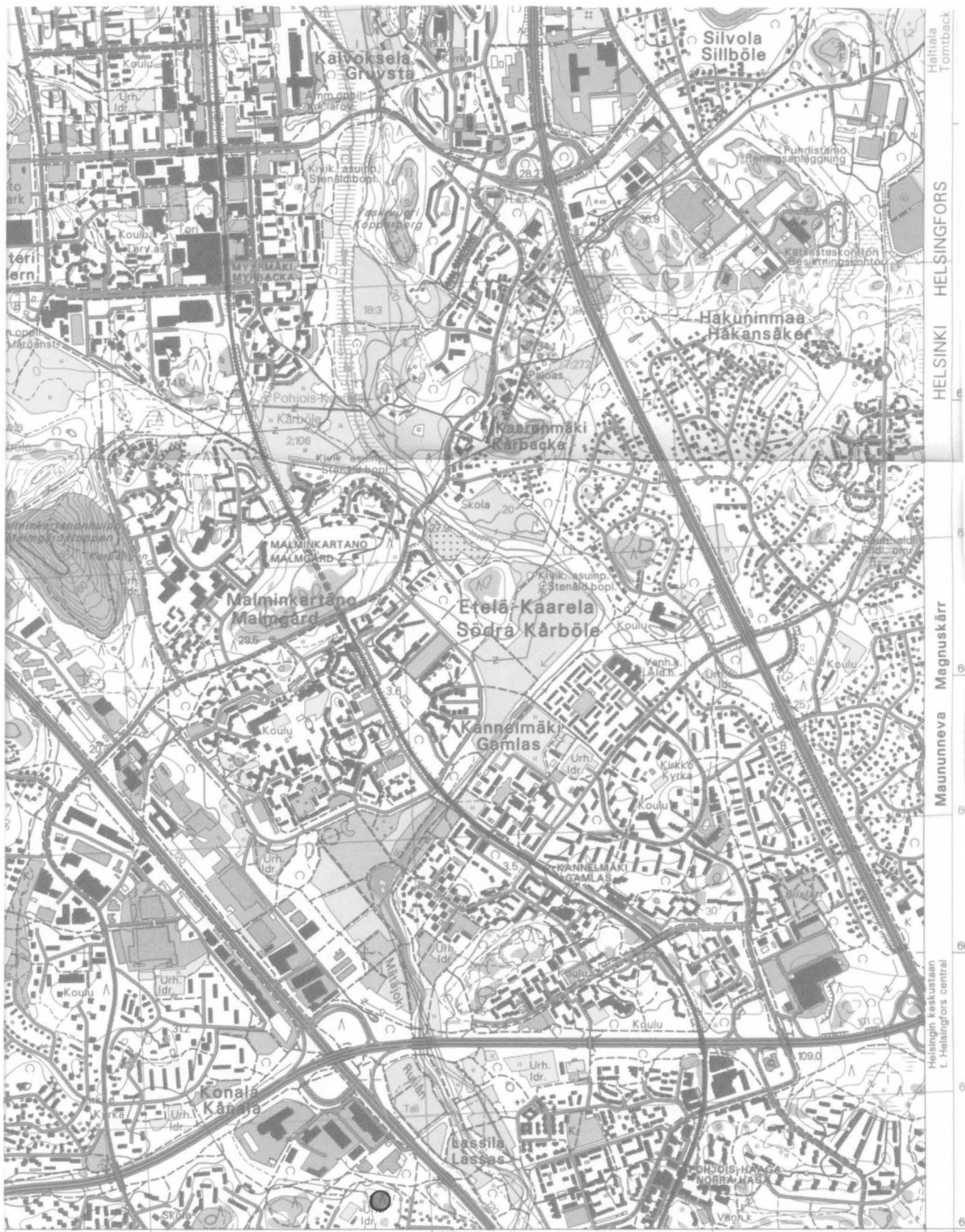
Pitäjänmäen leikkikentän kivikautinen asuinpaikka on yksi viimeisistä Helsingin keskustan tuntumassa sijaitsevista hyvin säilyneistä kivikautisista asuinpaikoista. Asuinpaikka on tärkeä sekä tutkimuksellisesti että Helsingin historian elävöittämisen ja havainnollistamisen välineenä. Muun muassa näistä syistä sen säilyttäminen tulevaisudessa on ensisijaisen tärkeää. **Vuosien 1999-2001 aikana paikalla suoritettut kaivaukset ovat osoittaneet Pitäjänmäen Leikkikentän kampakeraamisen asuinpaikan poikkeuksellisen hyvin säilyneeksi lajityyppinsä edustajaksi. Helsingin viimeisen hyvin säilyneen kampakeraamisen asuinpaikkanasen kulttuurihistoriallinen arvo on kiistaton ja sen säilyttäminen tuleville sukupolville ehdottoman tärkeää. Muinaisjäännös ansaitsee tulla luokitelluksi ensimmäisen luokan muinaisjäännöksenä. Jatkotutkimuksille on kuitenkin varattava mahdollisuus.**

8. NEGATIIVILUETTELO

Negatiivit:

F: 123 293	Kaivaustyö käynnissä alueella 1. Lounaasta
F: 123 294	Kerrosta 2. kaivetaan
F: 123 295	Kaivausalue 1 tasossa 2. Luoteesta.
F: 123 296	Kuten edellä (osa panoraamasta).
F: 123 297	Kaivausalue 1 tasossa 3. N. luoteesta
F: 123 298	Kuten edellä (osa panoraamasta).
F: 123 299	Kaivausalue 2 tasossa 1, n luoteesta..
F: 123 300	Kuten edellä (osa panoraamasta)
F: 123 301	Kaivausalue 2 tasossa 2. N. luoteesta
F: 123 302	Kuten edellä (osa panoraamasta)

HELSINKI Pitäjänmäki

Leikkikenttä

J. Fast 1999

YLEISKARTTA (karttap, kantakarttaote)

MK 1:1000

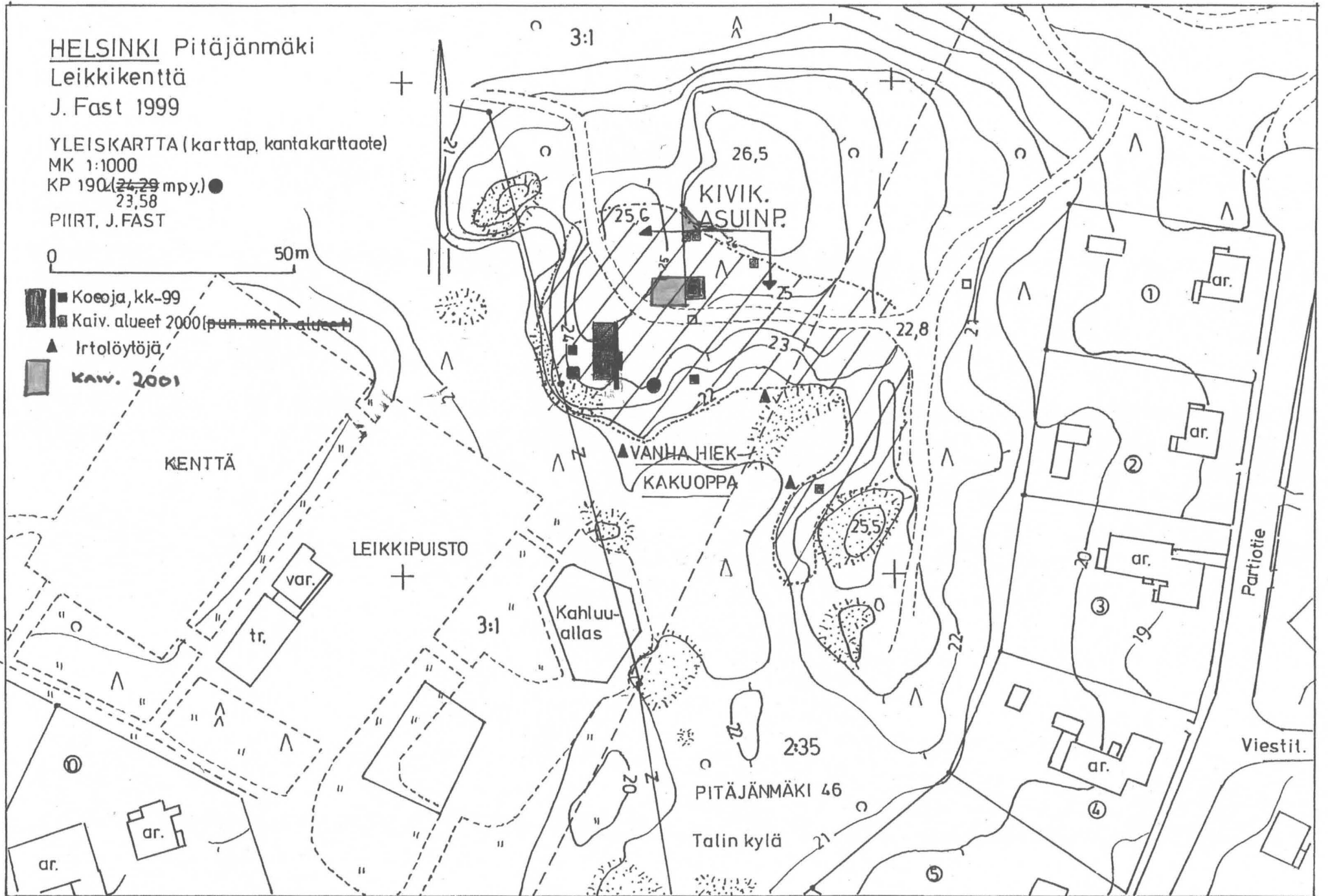
KP 190 (24,29 mpy.) ●

23,58

PIIRT, J.FAST

- Kooja, kk-99
- Kaiv. alueet 2000 (pun. merk. alueet)
- ▲ Irtolöytöjä
- KAV. 2001

HELSINKI PITÄJÄNMÄKI LEIKKIKENTTÄ

F:123 293

Kaivaustyö käynnissä alueella 1. Lounaasta.

F:123 294

Kerrosta 2. kaivetaan. Alue 1.

HELSINKI RITÄJÄNMÄKI LEIKKIKENTTÄ

F:123 295 - 296

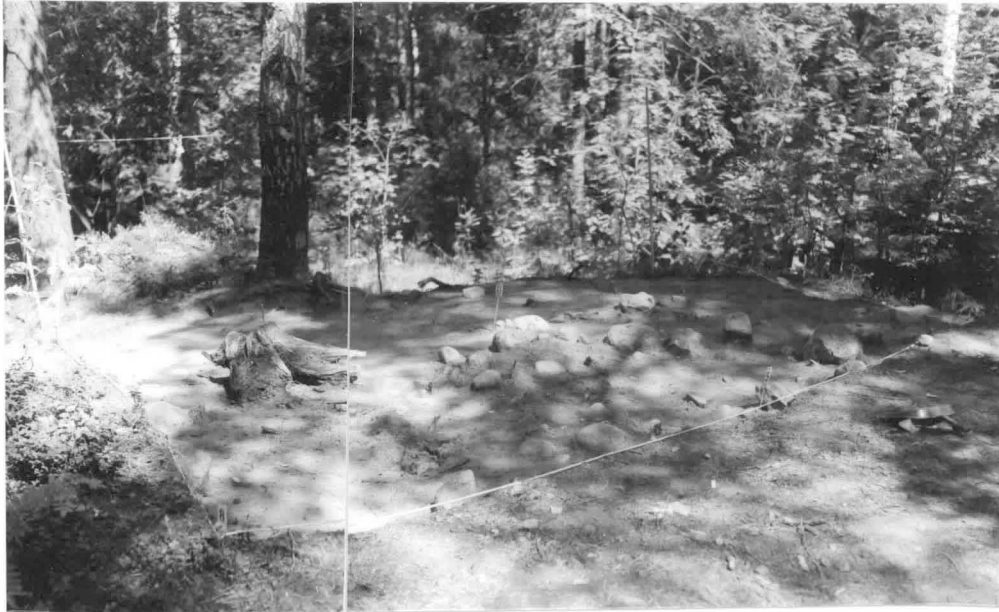
Kaivausalue 1 tasossa 2. Luoteesta .

F:123 297 - 298

Kaivausalue 1 tasossa 3. N. luoteesta .

HELSINKI PITÄJÄNMÄKI LEIKKIKENTTÄ

F:123 299-300
Kaivausalue 2 tasossa 1. N.luoteesta.

F:123 301-302
Kaivausalue 2 tasossa 2. N luoteesta